

Rajk László: Letatlajk, 1987–2018

fém, vegyes technika

Hová repülünk?

Nem példa nélküli, hogy az ember a feje fölé kerül egy műalkotás, így van ez például a templomok és más gazdagon díszített épületek mennyezeti freskói esetében is. Nem példa nélkül való hát, de szokatlan, és ami szokatlan, az gyorsabban megragadja a figyelmünket.

Az Időgép című kiállításban Rajk László műve került a fejünk fölé – nem véletlenül, hiszen egy repülőmodellről van szó: a levegőben lebeg, nem pedig a földön rostokol.

Az alkotás akár lehetne a Közlekedési Múzeum repülőtörténeti kiállításán is, de láthatóan van néhány sajátos, inkább csak művészileg értelmezhető részlete. Ilyenek a fűrészhez hasonlító elemek és a markáns farokrész.

A gép teste a repülőzés hőskorát idéző könnyűszerkezetet idézi, sőt még Leonardo da Vinci a madarak repülését imitáló gépezetei is eszünkbe jutnak róla. Valaminek a kezdetéhez visz bennünket ez a repülő, de leginkább az avantgárd művészet kezdeteihez, azon belül pedig a konstruktivistákhoz.

Helyesen tesszük, ha komolyan vesszük a mű címét. A címben ott rejtőzik az orosz konstruktivizmus jeles alkotójának a neve: Vlagyimir Jevgrafovics Tatliné. A letat – ejtsd „letáty” – szó oroszul azt jelenti, repülni, míg az „ajk” végződés Rajk László vezetéknevének háromnegyede. Tatlin szeretett művészetében elszakadni a földtől, közismert repülőmodelljének a címe Letatlin, de Rajk megidézi Tatlin legismertebb művét, a III. Internacionálé emlékművét, másként a Tatlin-toronyt. Ezt az idézetet látjuk a repülő farokrészén. Tatlin olyan grandiózus (400 méter magas) tervet készített, (https://en.wikipedia.org/wiki/Tatlin%27s_Tower#/media/File:Tatlin's_Tower_maket_1919_year.jpg) amit a kor technikai színvonalán nem lehetett megépíteni, ahogy Leonardo szerkezetit sem.

A konstruktivisták központi kategóriája volt az új, munkaalapú társadalom, erre utalnak, még ha ironikusan is, a gépen elhelyezett fűrészek. Tatlin ars poeticája így hangzott: „A művészet nem hivatás, hanem munka”. Röviden összegezve, a Letatlajk az avantgárd, a konstruktivista avantgárd mozgalom szellemiségének, művészeinek és alkotásainak kíván emléket állítani.

Pedagógusoknak

Korosztály: 8–18 éveseknek, más-más kontextusban természetesen!

A kisiskolások számára készített Hahó, Öcsi című foglalkozásban és Ppt-ben találkozhatnak a művel, és a hozzárendelt feladattal is. Tantárgyi kapcsolódás: vizuális kultúra, művészettörténet, de környezetismeret, technikatörténet

Kulcsfogalom: repülés, modell/szerkezet, avantgárd, konstruktivizmus

Feladat

ajánlott korosztály: 11–18 év

Csak egy A4-es papírra lesz szükségünk.

Készíts egy papírrepülőt! Igyekezz ne a hagyományos repülőhajtogatási módokat követni! Arra törekedj, minél érdekesebb legyen a repülő alakja. Most ne az számítson, hogy valóban jól is repüljön a műved, hanem hogy emlékeztessen a repülőszerkezetekre! Ha elkészültél, adj neki nevet, és fotózd le!

Készítsetek egy virtuális papírrepülő-kiállítást! Néhány mondatban mutassátok be egymásnak a repülőiteket! A papírrepülő egyes elemeinek milyen szerepet szántál? Művészt vagy technikait stb.?

